

Skripac Sa Novcem Na Kosovu

Author: [IWPR Balkans](#)

Dok medjunarodna zajednica potvrđuje da će bilioni americkih dolara biti potrebni za obnovu Kosova, strane investitore cekaju ozbiljni rizici kada se obavezuju na isplatu gotovine.

Kosovu je potrebno 1,2 biliona americkih dolara za obnovu u 2000.godini, sudeci po inoformacijama Svetske banke i Evropske unije.

Do ove brojke doslo se na sastanku u Brüsselsu, 18.novembra, kojem su prisustvovali funkcioneri cetrdeset i sedam zemalja i trideset i cetiri medjunarodne organizacije. Oni su raspravljali o kosovskom programu obnove. Sastanak su zajednicki pripremili eksperti Evropske unije i Svetske banke, pružajuci podrsku misiji UN na Kosovu (UNMIK).

Donatori su se obavezali za pomoc od 970 miliona dolara programu Rekonstrukcije i oporavka, ukljucujuci 88 miliona dolara podrške budzetu za 1999.godinu i 2000.godinu. Dodatno, 47 miliona dolara je dato za aktivnosti uspostavljanja mira, kao i podrške medijima i izborima, dok je 18 miliona dolara izdvojeno za humanitarnu pomoc.

Ova suma izgleda razumna posto je na prvom sastanku donatora obecano 2,2 biliona dolara. Medjutim, UNMIK nije zadovoljan posto "nije doslo do ispunjenja obecanja".

Predstavnici Svetske banke i Evropske komisije insistiraju da je vise od 900 miliona vec potroseno u raznim aktivnostima na Kosovu.

Ipak na Kosovu i u redovima same UNMIK, raste nezadovoljstvo brzinom kojom novac donatora potreban za obnovu zemlje pristize.

Opste uverenje je da je obnavljanje ekonomije najbolje resenje kosovskih problema. Ipak do ove se obnove ne moze doci bez stranih ulaganja.

Administracija UNMIK pruza pomoc pri susretu stranih ulagaca i predstavnika lokalnih preduzeca, drzavnih i privatnih. "Interesovanje stranih ulagaca je iznenadjujuce visoko", kaze Lucja Cannon iz UNMIK. "Radimo sve da bi resili problem, no nije nam lako."

Ekonomsko i pravno nasledje Jugoslavije cini situaciju jos komplikovanijom. Cannon objasnjava da jedan deo posla UNMIK jeste da pripremi situaciju za uvođenje privatizacije i "slobodnog trzista". Od velike vaznosti je sto je UNMIK angazovana na uspostavljanju cvrstog pravnog okvira koji predstavlja uslov trgovinskih razmena.

Proces ulaganja i privatizacije na Kosovu poceo je deset godina kasnije nego bilo gde u Istocnoj Evropi. Ako se tome jos dodaju ratna razaranja, postaje jasno koliki je problem

Pre deset godina, Ante Markovic, tadasnji premijer Jugoslavije, poceo je s programom modernizacije ekonomije. Ali Milosevic je imao neke druge ideje. Milosevicev srpski nacionalizam pokazao se jacim od Markovicevih reformi. Milosevic je 1989 godine ukinuo sve planove o privatizaciji da bi pojačao drzavna srpska preduzeca.

Srpski fond razvoja bio je u vecini slucajeva njihov vlasnik. Posle 1989.godine, Milosevic je poceo proces nasilne integracije srpskih i albanskih preduzeca. UNMIK smatra da su strani ulagaci koji su ucestvovali u ovom procesu "vrlo sumnjivi".

Posle zavrsetka sukoba, oko tri stotine stranih kompanija izrazilo je interesovanje da ulozi u dve stotine kosovskih javnih i privatnih preduzeca. Do sada je jedino Alcatel zavrrio posao. Cak je i ovaj uspeh pokvaren kontroverznom podacima na osnovu kojih neki zvanicnici i lokalni ljudi tvrde da je Siemens dao bolju ponudu.

UNMIK je "zadovoljan interesom" koji ispoljavaju strane kompanije. Medjutim, u realnosti, samo pojedina preduzeca su spremna da uloze novac u sadasnjoj situaciji.

Privatni sektor na Kosovu nema vecih problema. Medjutim, nedefinisani pravni status javnih preduzeca obeshrabruje strane ulagace za ozbiljnija ulaganja. Srpski zakon je obustavljen ili "zamrznut" u nekim mestima, sto doprinosi pometnji koja vlada po pitanju buduceg statusa Kosova. Po rezoluciji Ujedinjenih nacija 1244, Kosovo je zvanicno pod jugoslovenskim suverenitetom, ali Jugoslavija fakticki nema zakonske i ekonomske kontrole nad Kosovom.

U vecini slucajeva vrlo je tesko uspostaviti svojinsko poreklo preduzeca na Kosovu. Pre povlacenja, srpske snage su unistile svu dokumentaciju koja se odnosi na vlasnistvo i poslovanje drzavnih preduzeca.

Posle 1989.godine, albanski radnici su cesto otpustani i zamenjivani Srbima, koji su pristizali iz Srbije. Nekadasnji albanski radnici zahtevaju kompenzaciju za poslednjih deset godina. Vecina fabrika trenutno ne radi i nalazi se u nepopravljivom stanju. Sta vise, strani ulagaci morace da preduzmu zadatak obucavanja kadrova.

Sudeci po informaciji koju poseduje Cannon, vise investitora izrazilo je interesovanje za SHARR fabriku cementa, koja se nalazi na makedonsko-kosovskoj granici. Trenutno, ova fabrika se nalazi u stanju raspadanja i proizvodi tek nekoliko tona cementa dnevno.

Grupa KA Holdings izrazila je interesovanje za ovu fabriku. Isuf Zejnullahu, nekadasnji premijer Kosova za vreme komunistickog perioda i Shemsi Doda njegov zamenik predstavljaju grupu KA Holdings u Pristini.

Zejnullahu tvrdi da "grupa KA Holdings predstavlja najvece i najbolje preduzece. Lafrage i Blue Circle su takodje zainteresovani. Mi cemo pobediti jer imamo najbolju ponudu." Grupa KA Holdings nudi 37 miliona nemackih maraka, bezbednost i obucavanje radnika. Oni dodaju da ce povecati proizvodnju na 560 hiljada tona cementa godisnje.

Uspesna strana ulaganja ce se veoma oslanjati na politicki razvoj dogadjaja na Kosovu. Trepca, rudnik uglja u Mitrovici je najveca briga UNMIK. Mitrovica je jos uvek podeljen grad i predstavlja veliku brigu za snage KFOR-a, Albance i Srbe. Politicko resenje se jos nije pojavilo na vidiku.

Kao sto Cannon kaze, "mi imamo samo delimicno resenje. Tesko je predvideti ko ce se usuditi da investira u preduzece kao sto je Trepca, sa tek delimicno resenim problemima."

Daut Dauti je urednik IWPR projekta u Pristini.

Location: Kosovo

Focus: Balkans: Regional Reporting & Sustainable
Training

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/skripac-sa-novcem-na-kosovu>